

Współczesny scenariusz filmowy. Odmiany, formaty, programy

Praca doktorska Arkadiusza Wojnarowskiego została napisana pod kierunkiem dra hab. prof. UW. Leszka Pułki na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Wrocławskiego. Zawiera ona rozważania i odpowiedzi na następujące problemy: czym jest współczesny scenariusz filmowy? Jakie możemy wyróżnić jego formy? Jaki jest międzynarodowy standard jego zapisu? Jak powstało oprogramowanie służące do jego tworzenia i redagowania?

Pierwszy rozdział zatytułowany „Stan badań nad formatem scenariusza. Źródła scenopisarskiej wiedzy polskich twórców” uzasadnia zajęcie się tą problematyką przez autora dysertacji. Przedstawione i krytycznie omówione zostały nieliczne wydawnictwa popularnonaukowe poruszające ten temat, które dostępne są obecnie w języku polskim. Zaprezentowane zostały wyniki badań nad źródłami scenopisarskiej wiedzy twórców, w szczególności na temat formatowania scenariuszy.

Drugi rozdział zatytułowany „Scenariusz filmowy” stanowi punkt wyjścia do rozważań dotyczących scenariusza i jego formatu. W tej części pracy przedstawiona została historia jego powstania, a także zostały krytycznie zaprezentowane różnorodne definicje scenariusza oraz omówione jego odmiany i ich funkcje.

W trzecim rozdziale szczegółowo zaprezentowane zostały podstawowe i uniwersalne zasady formatowania scenariusza filmowego według międzynarodowych konwencji. W pierwszej części rozdziału, przybliżona została definicja formatu scenariusza. W drugiej części rozdziału autor szeroko wyjaśnia, jak właściwie winny brzmieć uniwersalne zasady formatu scenariusza filmowego, a także je wyszczególnia na przykładach zrealizowanych scenariuszy. Autor rozprawy odniósł się do konkretnych tekstów napisanych na potrzeby realizacji filmów, które powstały w różnym okresie i w różnorodnych krajach. Celem analizy problematyki formatu scenariuszy filmów fabularnych i animowanych wybrane zostały głównie scenariusze do głośnych produkcji napisane przez uznanych twórców. Szczegółowo omówione zostały scenariusze polskich autorów powstałe i zrealizowane w tym wieku. Analiza tekstów polskich scenariuszy przynosi odpowiedź na pytania: czy teksty powstające obecnie na potrzeby polskich produkcji filmowych, pisane są zgodnie z międzynarodowym formatem scenariusza? Czy sposób zapisu tekstu ma jakikolwiek wpływ na notowane ostatnio sukcesy festiwalowe i dystrybucyjne polskich filmów na świecie? Większość analizowanych scenariuszy, była przedmiotem odpowiedzi na ankietę wspierającą badania przeprowadzone na potrzeby pracy pt. *Format i rozwój scenariuszy filmowych w Polsce*. W kolejnej części trzeciego rozdziału pracy przeprowadzona została analiza tekstów polskich scenariuszy telewizyjnych, dokumentów i filmów reklamowych, która pozwoliła odpowiedzieć na pytanie: czy międzynarodowy standard zapisu scenariusza filmu fabularnego przyjął się także w polskich tekstach pisanych na potrzeby realizacji filmów dokumentalnych i telewizyjnych? Pod koniec trzeciego rozdziału omówione zostały zasady struktury scenariuszy filmowych, które gwarantują zainteresowanie widzów obrazem, niezależnie od miejsca jego produkcji, emisji i posiadania polskiego kontekstu.

Szczegółowa analiza publicznego finansowania scenariuszy w Polsce przedstawiona została w pierwszej części czwartego rozdziału pt. „Finansowanie scenariuszy filmowych w Polsce”. Rozdział przedstawia wszystkie źródła finansowania prac scenopisarskich w Polsce i zawiera krótką prezentację scenariuszy, których napisanie zostało sfinansowane w formie stypendiów scenopisarskich. Zbadano w nim efektywność dofinansowań PISF, a także to, w jaki sposób publiczne finansowanie powstania scenariuszy przekłada się na ujednoczenie ich formatu i sukces filmów zrealizowanych na podstawie rozwiniętych scenariuszy. Czwarty rozdział omawia także projekty filmów, które otrzymały w drugim naborze PISF z roku 2017 dofinansowanie ich rozwoju, a także ich produkcji. Tak więc rozdział zawiera również wyniki badań efektywności tych dofinansowań. Natomiast szczegółowa analiza konkursów scenariuszowych przedstawiona została w drugiej części czwartego rozdziału. Wyniki tych analiz pozwalają odpowiedzieć na kolejny problem: czy bez zastosowania uniwersalnych zasad formatu scenariusza filmowego polskie scenariusze mają szansę, zarówno na wyróżnienia w konkursach, jak i na pozyskanie producentów i publicznego finansowania, a co za tym idzie profesjonalną realizację?

W ostatnim, piątym rozdziale pracy dokonane zostało szczegółowe omówienie wszystkich dostępnych na rynku programów i aplikacji służących pomocą scenarzyście w pracach nad scenariuszem i przedstawione zostały wyniki ankiety pod kątem wykorzystywania tego oprogramowania w Polsce, co pozwoliło odpowiedzieć na pytanie: Czy polscy scenarzyści korzystają z oprogramowania do edycji tekstów? Dlatego też rozdział ten zawiera również rekomendację oprogramowania najlepszego zarówno dla scenarzystów, jak i potencjalnych producentów. Ostatnia część pracy zawiera wnioski i rekomendacje, które pojawiły się w toku badań i analiz, przeprowadzonych na potrzeby tej pracy.

Wojciech
Arbuz